

MONEDE CALLATIENE DIN PERIOADA AUTONOMIEI DESCOPERITE ÎN DOBROGEA

Gabriel Talmațchi

Deși atestarea Callatisului din punct de vedere arheologic nu este mai veche de sfârșitul secolului V a.Chr.¹, atelierul monetar își face debutul odată cu a doua parte sau sfârșitul secolului IV a.Chr.², iar emisiunile sale au fost realizate, din punct de vedere ponderal, în sistem eginetic și persic³. Cele 18 monede prezentate în articolul de față, corespunzând ca semnalare la 11 localități din județele Constanța și Tulcea, au fost descoperite în cea mai mare parte a lor, fie pe linia Dunării, fie pe cea litorală, confirmându-se încă o dată tendințele generale de circulație din perioada autonomă⁴.

Sunt prezente în catalog o parte însemnată a tipurilor emise de atelierul callatian în perioada autonomă și anume Herakles, Apollon, Demetra și Athena. Cele din tipul Herakles cuprind atât emisiuni de argint (cu o drahmă și o hemidrahmă), cât și de bronz, dintre care una mai timpurie cu sigla **HPA**. Emisiunile cu Apollon sunt într-o stare slabă de conservare, de cele mai multe ori aversul fiind cel care ne orientează spre identificarea respectivului tip monetar. La monedele cu chipul Demetrei pe revers, și ele aflate în condiții necorespunzătoare din punct de vedere al conservării, atrag atenția contramărcile, pe de o parte steaua cu 8 raze, pe de altă parte chipul lui Hermes, fiind mărturiile ale procesului de contramarcare desfășurat în atelierele vest-pontice în secolele II-I a.Chr.⁵. Nu puteau lipsi emisiunile cu zeița Athena, atât de numeroase la Callatis și în alte descoperiri din Dobrogea. Cele din catalog nu prezintă probleme numismatice inedite, fiind de semnalat doar prezența, într-un singur caz, a siglei **AΘA**.

Cu excepția emisiunilor de argint care par a fi produse în a doua parte a secolului IV a.Chr.⁶, restul emisiunilor sunt datate cu precădere în secolele III-I a.Chr.⁷, una dintre piese fiind catalogată chiar ca pseudo-autonomă.

CATALOG

ALBEȘTI⁸ (com. Albești, jud. Constanța) - HERAKLES

1. AE; Ax 3; 3,70 g; 10,5 mm; col. particulară.

2. AE; 9; 2,80 g; 14 mm; col. particulară.

SNG, XI⁹, pl. V, nr.93.

ATHENA

3. AE; 6; 1,94 g; 11 mm; col. particulară.

Rv: ΠΡΟΜΑ / ΚΑΛΛΑ;

Pick¹⁰ 245.

¹ C. Preda, *Cu privire la începuturile orașului Tomis*, în *Istro-Pontica*, 2001, p. 111.

² *Istoria Românilor I. Moștenirea timpurilor îndepărtate*, București, 2001, p. 566.

³ Gh. Poenaru Bordea, *Emisiunile monetare din atelierele grecești de pe litoralul românesc al Mării Negre (sec. VI î.Hr.-III). Un stadiu al problemei*, în *130 de ani de la crearea sistemului monetar românesc modern*, ed. M. Isărescu, București, 1997, p. 60.

⁴ G. Talmațchi, *Scurtă privire asupra ariei de difuzare a monedelor autonome emise de Callatis și Tomis*, în *Pontica*, 35-326, 2002-2003, p. 396.

⁵ C. Preda și H. Nubar, *Histria III. Descoperirile monetare 1914-1970*, București, 1973, p. 45-46.

⁶ C. Preda, *Istoria monedei în Dacia preromană*, București, 1998, p. 74.

⁷ *Ibicaem*, p. 76.

⁸ Monedele au fost descoperite în apropierea fortificației atestată din punct de vedere arheologic.

⁹ *Sylloge Nummorum Graecorum, vol. XI, The William Stancomb Collection of Coins of the Black Sea Region*, Oxford, 2000.

¹⁰ B. Pick, *Die Antiken Münzen Nord-Griechenlands, Die Antiken Münzen von Dacien und Moesien*, Berlin, 1898.

CERNAVODĂ (jud. Constanța) - APOLLON

4. AE; ?; 4,53 g; 21,5 mm; inv. MINAC 21148.

Pe avers o contramarcă, în stânga jos: un cap masculin cu barbă?

CONSTANȚA (jud. Constanța) - DEMETRA

5. AE; 12; 4,49 g; 18,5 mm; inv. MINAC 14210.

Pick 225; SNG, XI, pl. V, nr.89; pe avers o contramarcă – stea cu opt raze.

6. AE; ?; 5,10 g; 20 mm; inv. MINAC 832.

Pe avers o contramarcă – Hermes? -.

ISACCEA (jud. Tulcea) - DEMETRA?

7. AE; ?; 5,25 g; 21 mm; inv. MINAC 64701.

Pe avers o contramarcă neclară în stânga jos.

MANGALIA (jud. Constanța) - ATHENA

8. AE; ?; 2,15 g; 11,5 mm; inv. MINAC 14084.

Pe avers capul Athenei spre dreapta.

9. AE; 12; 2,36 g; 16 mm; inv. MINAC 14079.

SNG, XI, pl. XL, nr.860; pseudo-autonomă.

PÂRJOAIA-IZVOARELE¹¹ (com. Lipnița, jud. Constanța) - APOLLON

10. AE; 12; 5,96 g; 23 mm; inv. MINAC 21766.

Pe avers o contramarcă în stânga jos – un personaj masculin.

PECINEAGA¹² (com. Pecineaga, jud. Constanța) - APOLLON

11. AE; ?; 8,13 g; 25 mm; inv. MINAC 5832.

Pe avers o contramarcă ilizibilă.

12. AE; ?; 7,90 g; 23 mm; foarte șters; col. particulară.

PLOPENI¹³ (com. Chirnojeni, jud. Constanța) - HERAKLES

13. AR; drahmă; 12; 5,58 g; 17 mm; col. particulară.

SNG, IX¹⁴, pl. VII, nr. 202.

14. AR; hemidrahmă; 6; 2,53 g; 13 mm; col. particulară.

SNG, IX, pl. VII, nr. 203.

ATHENA

15. AE; 12; 2,06 g; 12 mm; col. particulară.

Pick 244; SNG, XI, pl. V, nr. 100.

RÂNDUNICA (com. Mihail Kogălniceanu, jud. Tulcea) - HERAKLES

16. AE; 6; 2,00 g; 15 x 16 mm; cerc perlat pe avers; inv. MINAC 69678.

Ruzicka¹⁵, 276 c.

TUZLA¹⁶ (com. Tuzla, jud. Constanța) - APOLLON

17. AE; ?; 6,88 g; 16 mm; fragmentară; inv. MINAC 21915.

VALU LUI TRAIAN¹⁷ (com. Valu lui Traian, jud. Constanța) - ATHENA

18. AE; ?; 1,64 g; 13 mm; inv. MINAC 64732.

Pick 267; SNG, XI, pl. XL, nr. 858, pseudo-autonomă.

Autonomous Callatian Coins found in Dobroudja

Twenty silver and bronze coins of Callatis, issued during the autonomous period of the city are published. By its quite large number of the silver issues, this sample is very important. The diffusion of the coins issued by Callatis during its autonomous period, all across Dobrudja, proves the economic straight reached by the city at the beginning of the 4th century B.C. and its strong relationships established either with the other Greek colonies from Dobroudja, or with the autochthonous population.

¹¹ Moneda a fost donată de către Petre Diaconu.

¹² Moneda cu nr. 11 a fost achiziționată de la Țințu Ion din Pecineaga.

¹³ Monedele provin din marginea satului, spre fostul CAP.

¹⁴ *Sylloge Nummorum Graecorum, vol. IX, The British Museum, Part 1: The Black Sea*, London 1993.

¹⁵ Leon Ruzicka, *Inedita aus Moesia Inferior*, Viena, 1917.

¹⁶ Moneda provine de la Hristu Constantin.

¹⁷ Monedă găsită în apropierea valului de piatră.

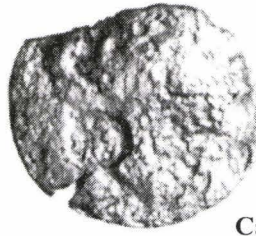
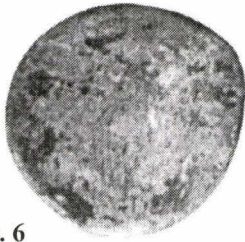
Cat. 1

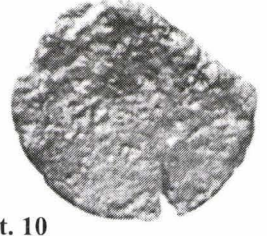
Cat. 3

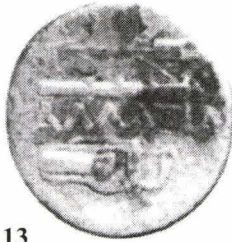
Cat. 6

Cat. 10

Cat. 13

Cat. 14

Cat. 15

